

Tuomariraportti olympialaisista, olympiatuomari Veli-Matti Karinkanta

Tuomariraportti Tokion olympialaisista 24.-31.7.2021

Kuva: EJU

”Voiko mikään muu olla judomaailmassa hienompaa, kuin Olympialaiset Tokiossa ja niiden judo-ottelut Nippon Budokanissa? Uskallan väittää, ettei ole. Tällaiseen tapahtumaan sain kunnian osallistua judotuomarina. Judokilpailun järjestelyt sujuivat ainakin tuomareiden näkökulmasta täydellisesti.”

Kun sain tietää valinnastani olympialaisten judotuomariksi, niin valmistautumiseeni kisoihin piti kuulua kevätkaudella kolmisenkymmentä päivää tuomarointia IJF Judo World Tourin kisoissa. Toisin kuitenkin kävi, sillä sattuneesta syystä jouduin skippaamaan EM:t, Venäjän Grand Slamin ja MM:t ja harjoittelemaan sen sijaan 14 tuomarointipäivää kotona otteluita TV:stä katsoen, analysoiden ja tuomaroiden. Periaatteessa olin kuitenkin varma tekemiseni laadusta, mutta toisaalta hieman epävarma, sillä olohuonetuomarointi on ymmärrettävästi hieman erilaista, kuin oikea tatamilla olympialaisissa tehtävä kisatuomarointi.

Ensimmäisen päivän ensimmäinen ja toinen tuomarointini sujuivat kuitenkin rohkaisevasti, sillä pystyin säilyttämään rentouteni ja tarkaavaisuuteni, eikä matseissa tapahtunut mitään erityistä. Samanlaista tuomitavaa se oli kuin aikaisemminkin. Koska olympialaisissa käydään vain yhdet painoluokat kummastakin sukupuolesta päivässä ja rajoitetulla osallistujamäärällä, niin alkuotteluiden tuomaroinnit jäivät pakostakin vain pariin kolmeen otteluun. Mikäli onni suo, niin semifinaalissa ja mitaliotteluissa tulee pari lisäottelua tuomittavaksi. Määrä on siis aivan toisenlainen kuin esimerkiksi Eurooppa Cupissa tai Grand Slamissa, jossa saatetaan tuomita kymmeniä otteluita päivässä.

Ilmeisesti ekan päivän otteeni olivat kuitenkin niin vakuuttavia, että sain paikan finaaliblokkiin, jossa tuomitsin M-60 Jpn-Kaz semifinaalin ja N-48 Isr-Ukr pronssiottelut. Erityisesti tuo ensimmäinen muodostui spekaakkeliiksi, sillä sitä oteltiin yli seitsemän minuuttia jatkoaikaa. Normaalisti seitsemän minuutin jatkoaika katsottaisiin raskauttavaksi tekijäksi, mutta olympialaisissa halutaan matsien päättyvän suorituspisteeseen ja pitkätkin jatkoajat ovat sallittuja. Vaikka semari vaikutti sujuneen päällisin puolin hyvin, niin sain silti palautetta: annoin ensimmäiset varoitukset liian nopeasti (totta, mutta mielestäni aiheesta ja on parempi herätellä ottelijoita negatiivisesta judosta ottelun alussa, kun heillä on voimaa, kuin minuuttien jälkeen, jolloin he ovat uupuneita), sidontatilanteessa olin ollut jäljessä osaekomien ja toketojen julistamisessa (totta, tätä pitää terävöittää) ja japanilaiden pystyyn nousseessa mattokäännössä olisi pitänyt komentaa mate, kun hän nousi jaloilleen uken selälleen kipatakseen (omasta mielestäni ei, koska tulkitsin tilanteen olleen koko ajan mattokäännön hakemista, vaikka ottelija nousikin jaloilleen välillä). Toisaalta taas moni kävi kiittelemässä juuri tämän ottelun tuomarointia ja oli pa siitä kiittävä maininta myös IJF:n uutisessakin. N-48 pronssiottelu sujui mukavasti hyvässä hallinnassa, eikä se tarjonnut ikäviä yllätyksiä.

Päivän loppupalaverin pääpuheenvuoron piti IJF:n presidentti Marius Vizer. Hän onnitteli meitä melkein hyvästä päivästä ja toivoi meiltä rohkeutta julistaa tuomioita. Hänen mukaansa ei ole häpeäksi, jos tilanne tarkastetaan videolta ja se joudutaan muuttamaan. Tuomarin on kuitenkin tehtävä päätöksensä tatamilla siinä tilanteessa. Toisekseen hän osoitti minua ja muutamaa muuta ja pyysi meitä olemaan tuomioissamme nopeampia. Omalta kohdaltani uskon, että hän tarkoitti juuri tuota M-60 Jpn-Kaz sidontatilannetta, jossa olin julistuksissa tilannetta jäljessä. IJF:n tuomaripomo Daniel Lascau taas muistutti siitä, ettei varoituksissa saa olla liian nopea. Olympialaisissa ottelijoille on annettava riittävästi aikaa ja tuomarin tulee viivyttää varoitusten antoaan. Ottelut halutaan ratkaista suorituksin, ei varoituksin.

Jatkoin kilpailun toisena päivänä mielestäni yhtä rauhallisella ja varmallalla otteella kuin ensimmäisenäkin. Matollamme otelleen N-52 urheilijat tarjosivat tehokkaita otteita ja lukuisia ipponeita. Sain mielestäni helppohkoja otteluita tuomita, eikä niiden tuomitsemisessa ollut ongelmia. Finaaliblokiinkin pääsin tuomitsemaan N-52 Kor-Hun keräilyotteluiden finaalin. Käskyn mukaisesti panttasin varoituksia (vaikkei niille ollut aihettakaan) ja annoin ne-waza-haluiselle ottelijalle mahdollisuuden otella matossa. Jonkun mielestä varmaan liikaakin, mutta mielestäni ne-wazassa tulee ottelijalla olla sama mahdollisuus kuin tachi-wazassakin muuttaa hyökkäyssuuntaa ja jatkaa tekemistään, mikäli tekniikka etenee ja siinä on mahdollisuus saada jotain tulosta.

Päivän loppupalaverissa pyydettiin antamaan varoituksia, erityisesti valehyökkäysvaroituksia mahalleen pakenemisistä, nyt kun niistä ei varoitettu lainkaan. Koska M-66 Geo-Kor ottelussa georgialainen potki toistuvasti vastustajansa säärtä puhtailla futispotkuilla saamatta varoitusta, niin kysyin, että pitääkö meidän todelta sallia jatkossakin vastaava potkiminen? Vastaus oli, että kyseisessä ottelussa olisi potkimisesta pitänyt varoittaa. Ekasta kerrasta pitää kuulemma komentaa mate ja vasta toisesta antaa varoitus. Omasta mielestäni säännöissämme eli ole ”mate-huomautusta”, vaan mikäli potku on ilmeinen, tulee siitä rangaista välittömästi. Tämän päivän osassa matseista kostautui aiempänä päivänä annettu ohje antaa ottelijoiden ratkaista ottelut suorituksella, sillä hyvin monet aiheelliset varoitukset oli jätetty antamatta ja matsit olivat jatkuneet pitkille mitäänsanomattomille jatkoajoille.

Kilpailuiden kolmantena päivänä tuomitsimme M-73 otteluita. Kaikista päivän tuomaroinneista eka Bra-Fra matsi osoittautui hankalimmaksi, sillä ottelu sisälsi muutamia erityisen vaikeita tilanteita. Esimerkiksi varsinaisen otteluajan loppusekunneilla ranskalaisen sidonta oli sekunnin myöhässä otteluajan loppumisesta, enkä siitä osaekomia ehtinyt julistaa. Ottelun ratkaissut tilanne taas eteni brasin jalkakoukku mattoon viennillä (,josta mietin, että pitääkö tuosta julistaa suorituspiste vai ei, mutten julistanut koska ranskalainen jatkoi tilannetta mattohyökkäyksellä). Tässä ajatussykermässä myöhästyin kiertämään jujigatamessa paremmalle puolelle ja brassi sai taputtaa tovin ennen ipponin julistamistani. Mietin edellistä tilannetta, enkä siirtynyt jujin avoimelle puolelle, vaan jäin uken ja torin selkäpuolelle. Tämä parin sekunnin viivästynyt ippon jäi harmittamaan, mutta pääsin sitä yli. Muut alkuotteluiden väännöt olivat helppoja. Finaaliblokissa sain tuomita keräilyn viimeisen N-57 Pol-Geo ottelun, jossa jouduin toteuttamaan valvojen pyyntöä mattohuomautuksesta: georgialainen kun latasi kunnan sääripotkun vastustajansa sääreen, jolloin komensin maten ja katsoin ottelijaa tiukasti silmiin (,jäljestäpäin kollegoiden kanssa keskustellessa olisi myös kannattanut sanoa, että: "No kicking!"). Kun tilanne toistui, niin julistin potkusta ottelijalle shidon. Kampppailu kuitenkin päättyi georgialaisen jatko aika waza-ariin. Tähän astisen tuomariurani huipennuksen sain kokea N-57 kultamitaliottelun Fra-Kos tuomarina. Ottelu ei tosin kehittynyt sellaiseksi spektaakkeliksi, kuin olisin toivonut, sillä ranskalainen sukelsi noin parin minuutin kohdalla itselleen hansokumaken. Omakin tunnelmani lässähti, kun odotin ottelulta enemmän, muttan enhän minä tilanteelle mitään itse voinut.

Päivän loppupalaverissa kiiteltiin erityisesti finaaliblokin tuomaroiteja. Tuomarit olivat antaneet ottelijoiden ratkaista ottelut, mutta varoituksiakin oli annettu aivan aiheesta. Tähän päivään sieti kaikkien olla tyytyväisiä!

Neljänten päivään lähteminen sujui omalta osaltani arvelluttavissa merkeissä, sillä taistelun unen saannin kanssa aamu neljään, kun vähän vaille kahdeksan oli herätys. Uni ei vain tullut silmään aivojen hyrrätessä ylikierroksilla päivän tekemisiä ja tekemättä jättämisiä käsitellen kaiken maailman hengitys- ja rentoutumisharjoituksista huolimatta. Lähdin siis uuteen päivään vähän alle neljän tunnin unilla, joka tällaiselle kahdeksan tunnin nukkujalle on armottomasti liian vähän. Periaatteessa alkuotteluissa ei ollut vaikeuksia, koska tapahtumat olivat selviä ja kohtuuhitaita. Finaaleissa sain tuomittavakseni M-81 Geo-Bel pronssiottelun. Ottelu alkoi georgialaisen hankkiessa aktiivisuudellaan vastustajalleen shidon. Kun georgialainen seuraavan kerran hyökkäsi seoi-otoshilla, niin belgialainen täräytti tämän tatamiin selälleen. Täytyy myöntää, että illan tässä vaiheessa ja katselukulmastani en pysynyt kärryllä, että mikäli oli alastulo ja käyttikö tori tatamia vastaheitossaan. Näytin siis TV-merkkiä ja sain korvaani käskyn julistaa ippon. Sen teinkin ja niin belgialainen pääsi juhlimaan olympiapronssiaan. Tilanne jäi harmittamaan, sillä minun olisi pitänyt julistaa tilanteesta vaikkapa waza-ari tai edes jotain. Nyt näkyi selvästi, etten tiennyt mitä tilanteessa tapahtui. Syynä tähän jäätymiseen oli mielestäni väsyminen. Univelkaisena en pysynyt enää reagoimaan tai havainnoimaan näin nopeissa tilanteissa.

Tuomaripalaverissa tuomaroiteja kiiteltiin, mutta muistutettiin, että tuomarin on osoitettava ammattitaitoa ja tehtävä päätös tatamilla. Alastulopäätöksen tekemistä ei tule jättää videotuomareiden harteille, sillä sen tehtyään tuomari osoittaa epävarmuutta.

Viidennen päivän suhteen kaiken piti olla kunnossa, sillä sain nukuttua kunnan yöunet. Päivä alkoi helpolla M-90 Sey-Swe ottelulla, jossa Nyman paketoit vastustajansa totuttuun tyyliin helposti. Toisessa ottelussa

Dom-Ukr lähti juna väärille raiteille ekasta tuomiosta. Ajattelin tilanteen olleen pystyjudoa ja julistin dominikaanisen ottelijalle waza-arin. Varmistukseksi vilkaisin vielä pöydälle, mutta koska siellä näytti kaikki olevan rauhallista, niin jatkoin ottelua hazimella. Tovin jälkeen minua pyydettiin pysäyttämään ottelu ja pyytämään videotarkistusta. Tämän perusteella waza-ari pyydettiin poistamaan. Seuraavassa tilanteessa ukrainalainen heitti vastustajansa ja minusta näytti siltä, että kyseessä voisi olla waza-ari, mutta koska ottelija oli lopputilanteessa mahallaan, niin en sitä uskaltanut, edellisestä julituksesta siipeeni saaneena, ruveta arvailemaan. Taas siis pyydettiin videotarkistusta, mutta tällä kertaa sain julistaa ukrainalaiselle waza-arin. Ukrainalainen onnistui vielä kerran juntaamaan vastustajansa tatamiin otteensa irroittaen. En nähnyt alastuloa kunnolla, koska se kääntyi minusta pois päin, mutta tällä kertaa tyhmyyksissäni päätin ottaa riskin ja tarjota waza-aria, vaikka tiedän, että jos otetta ei ole niin ottelija varmasti saa kyynerpäänsä alastulon väliin. No, sekin waza-ari piti sitten perua. Se ottelu ei olisi juuri voinut huonommin tuomaroinnin kannalta sujua. Onneksi tatamilta poistui kuitenkin oikea voittaja. Luulin saaneeni tästä hyllytyksen loppupäiväksi, mutta sain silti tuomita vielä alkuotteluissa pari matsia, joiden tuomaroinnit sujuivat onneksi itseluottamusta palauttaen ihan hyvin. Finaaleista olin ymmärrettävistä syistä ulkona tänä päivänä.

Päivän loppupalaverissa palattiin runsaasti jatkoaikaotteluihin ja niiden lyhentämisiin. Kaikki muu oli kuulemma kunnossa, mutta judogin korjaukset ja hiusten sitomiset piti saada minimiin. Hervottomista jatkoajoista ei pyydetty olemaan huolissaan, koska niissä saatiin kuitenkin suoritus piste aikaiseksi jossain vaiheessa. Lascaun mukaan tässä vaiheessa hän olisi normaalisti saanut jo 300 kiukkuista soittoa puhelimeensa väärin menneistä tuomaroinneista, mutta nyt, kisan viidentenä päivänä niitä oli kuulemma tullut vain yksi ja sekin hänen parhaalta kaveriltaan. ;-)

Yksilökilpailuiden kuudentena päivänä tuomitsimme N-78 painoluokkaa. Alkuotteluissa oli tarjolla vain 20 ottelua, joista vain kaksi lankei kohdalleni. Ekassa Ukr-Ecu jouduin muuttamaan julistamani waza-arin ipponiksi, mutten ottanut sitä pahalla. Onhan meidät ohjeistettu julistamaan waza-ari, jos ollaan alastulosta vähänkään epävarmoja. Tässä tapauksessa uke tuli ekaksi alas kyynäpäälleen ja vasta sitten rojahti selälleen. Toinen Jppn-Pol ottelu sujui mielestäni aivan normaalisti. Finaaleissa sain tuomita saman painoluokan Cub-Ger pronssiottelun, jossa ottelijat ajautuivat jatkuvasti rajalle. Tilanteissa piti olla tarkkana ja komentoa napakasti mateja, etteivät ottelijat jatkaneet hyökkäyksiään liian kauaksi ja romahtaneet metrisen ottelukorokkeen reunan yli. Saksalainen teki ottelun ratkaisu waza-arin ottelualueen sisältä lähteneellä ouchigarilla, jonka hän muutti uchimataksi alueen ulkopuolella. Hyökkäyksen jatkuvuuden periaatteen mukaisesti tilanne oli pisteytettävä ja sen teinkin. Saksalainen onnistui varmistamaan johtonsa ja pokkaamaan pronssia. Tämän ottelun jälkeen oloni oli paljon parempi, kuin sen N-57 finaali tuomaroinnin jälkeen. Olin tehnyt itse päätökset, ottelu oli pysynyt koko ajan kontrollollisena ja kaikkien hienointa oli se, että ottelu ratkesi suorituspisteeseen.

Päivän loppupalaverissa pyydettiin malttamaan mate-komentoa tilanteessa, jossa ottelija tippuu esim. valehyökkäyksestä polvilleen. Toiselle ottelijalle on annettava mahdollisuus hyökätä polvillaan olevaan ukeen. Tästä nähtiin varoittava esimerkki M-100 kg Geo-Rus pronssiottelussa, jossa tuomari komensi maten georgialaisen hyökättyä polvillaan olevaan ukeen ja pyöräytettyä tämän tästä komeasti kumoon.

Toinen, minusta erittäin tärkeä seikka, jota ei tosin otettu palaverissa esille, on jatkoajalla julistettavan suorituspisteen varmuus. N-78 Ned-Bra ottelussa nimittäin mattotuomari julisti jatkoajalla hollantilaisen heitosta waza-arin, vaikka uken kyynerpää oli ulkona. Heittäjä lopetti ottelun siihen, vaikka päätyi heiton loppuksi pitämään sidontaa. Oli ikävää, että videotarkistuksen jälkeen suorituspiste peruttiin ja ottelija menetti sidontatilanteensa. Kaiken lisäksi hollantilainen hävisi lopulta ottelun. Mattotuomarin on oltava täysin varma jatkoajan suorituspisteestä julistaakseen sen, varsinkin jos se jatkuu mattotilanteeseen. Mikäli tilanne on epävarma, niin on parempi antaa tilanteen jatkua vaikkapa sidontaan. Tilanteen aiheuttaneen heiton alastulo voidaan pisteyttää jälkikäteenkin.

Yksilökilpailuiden viimeisenä päivänä tuomitsimme M+100 kg otteluita. Pokkaani testattiin heti ekassa tuomitsemassani Pol-Aze ottelussa. Siinä nimittäin azeri vei vastustajansa mattoon käsilukkoa muistuttavalla tekniikalla ja nappasi heti perään sidonnan. Mielessäni kävi, ettei tilanteesta voi antaa suorituspistettä, koska tilanne muistutti käsilukkoa (ja käsilukon tekeminn pystystä on kiellettyä) ja toisekseen, entäpä jos olenkin väärässä ja väärällä matella menetän kilpailijan tekemän sidonnan. Tämän takia julistin osaekomin, jotta videotuomareilla on aikaa tarkastella tilannetta. Hetken kuluttua sain käskyn julistaa ipponin, jota hie- man kummeksin, mutta tein niin. Tämän jälkeen sain käskyn näyttää videotarkistusmerkkiä. Tarkistus kesti aikansa, kunnes minun käskettiin perua ippon ja julistaa pystystä tehdystä käsilukosta shido. Näin teinkin. Loppu ottelusta sujui sitten paremmin. Minua harmittaa tekemäni päätös. Minun olisi pitänyt sääntöjen mukaisesti, komentaa mate, ennen sidontaa ja tarjota käsilukko-shidoa ottelijalle. Tämä proseduuri olisi ollut oppikirjamainen suoritus ja olisi osoittanut vakaata päätöksentekokykyä. Nyt ulkopuolisen silmin toimintani vaikutti todella epävarmalta. Jotenkin tilannetta vielä sekoitti se, että tori nappasi sidonnan, enkä edellisen päivän opeista viisastuneena halunnut sitä tilannetta menettää, jos olisinkin ollut väärässä. Tämän kertainen toimintani olisi ollut aivan täydellistä, jos oltaisiin oteltu muutama vuosi takaperin. Silloin nimittäin käsilukolla sai viedä mattoon, muttei saanut siitä heittopisteitä julistaa. Toisessa ottelussa Ned-Uzb uzbekki pauskasi vastustajansa ipponilla tatamiin alle puolen minuutin. Finaaliblokissa sain kuitenkin tuomittavakseni, odotusteni vastaisesti alkuottelun hölmöilyn takia, kovan M+100 kg Jpn-Cze semifinaaliottelun. Ottelu oli tasaista kyttäilevää ottelemista, enkä alkanut ottelua ratkaisemaan yhdellä shidolla/ottelija enempää, vaikka otteissa ja otteluasennossa olisi varmasti ollut kymmeniä varoituksen paikkoja. Kilpailun hengen mukaisesti ajattelin, että ottelijat saavat itse ratkaista ottelunsa. Ratkaisu tulikin jatkoajan noin viiden minuutin kohdalla, kun tsekki runttasi vastustajansa kyljelleen rajatilanteessa. Näin alastulon hieman puutteellisesti, mutta ajattelin japanilaisen kyynerpään taittuneen tämän kyljen alle tsekin rullatessa liikettä loppuun. Tämän perusteella uskalsin julistaa waza-arin, joka onneksi oli oikea suorituspiste, eikä tsekin hurjaa voitonriemua tarvinnut videotarkistuksilla ruveta hillitsemään.

Yksilökilpailun loppupalaverissa pyydettiin rankaisemaan jatkossa vääristä otteista, nyt kun niitä oli katsottu läpi sormien (paluu shidoilu-arkeen tapahtuisi siis seuraavassa kilpailussa). Lisäksi pyydettiin tsemppaamaan ja keskittymään vielä kilpailun viimeisenä päivänä, jolloin oteltaisiin judohistorian ensimmäinen Olympiatason sekajoukkuekilpailu.

Judo- ja olympiahistorian ensimmäinen sekajoukkueiden kilpailu käytiin judoviikon huipennukseksi kahdeksantena kisapäivänä. Päivästä koitui koko viikon työläin päivä kahdeksine tuomarointeineen. Tuomarointini sujui mielestäni ihan hyvin ja tasaisissa merkeissä kilpailun vähäshidoista linjaa noudattaen. Mitaliotteluissa sain tuomita Ger-Ned pronssiottelun 3. ja 4. matsit.

Yhteenvetona tuomaroinnistani olympiakisoissa voin todeta, että unelmani toteutui, jo sillä, että tulin valituksi olympiakisoihin tuomariksi. Pitkäkestoinen ja määrätietoinen työ tuotti tulosta. Pääsin myös mitalioteluihin ja sain judotuomarin kultamitalin eli tuomitsin kultamitaliottelun sarjassa N-57. Lisäksi sain tuomita pronssiotteluita, semifinaaleja ja pääsin finaaliblokkiin muutama otteeseen. Itsessään se kultamitaliottelu oli lässähdys, sillä jouduimme tuomitsemaan ranskalaiselle sukelluksesta hansokumaken jo ottelun alkuvaiheessa. Onnistuin myös mielestäni sopeutumaan olympialaisten shidottomaan tuomarilinjaan kohuullisen kivuttomasti. Onnistuin myös tuomitsemaan koko viikon suhteellisen tasaisesti. Ainostaan M-81 Geo-Bel ja M-90 Dom-Ukr otteluissa olisi pitänyt olla terävämpänä, mutta niistäkin saatiin oikea voittaja kuitenkin aikaiseksi. Itselleni koko kilpailun kovimpina/haastavampia otteluita tuomita olivat M-60 Jpn-Kaz ja M+100 Jpn-Cze semifinaaliottelut. Niissä oli kuitenkin kysymyksessä finaaliin pääsy ja molemmat ottelut päättyivät pitkille jatkoajoille, jolloin vaadittiin pitkää keskittymiskykyä.

No, miten tästä eteenpäin? Koska seuraava olympiadi kestää vain kolme vuotta, niin IJF toivoi kaikkien näiden kisojen 16 tuomarin olevan mukana Pariisin 2024 olympialaisiin valmistautumisessa. Tämä siksi, että IJF on satsannut porukkaamme paljon mm. IJF-academyn muodossa. Nykyisistä tuomareista poimitaan siis Pariisi 2024 olympialaisten runko, johon mukaan otetaan muutamia uusia kasvoja. Ryhmään kuulumisen ei takaa paikkaa olympialaisissa, mutta ryhmään kuuluva tuomari saa olla mukana kasvattamassa uutta tuomariryhmää vuoden 2028 olympialaisiin. Aion jatkaa siis kansainvälistä tuomariuraani vuoteen 2024 saakka. Niihin kisoihin pääseminen ei ole enää haaveenani, vaan kehittyä tuomarina edelleen, kehittää judoa tuomarin näkökulmasta ja kuulua kansainväliseen tuomariporukkaamme.

T: Veli-Matti Karinkanta

Olympiatuomari